

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Бабак А.В.

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

МИСТЕЦТВО РОЗПИСУ ТКАНИН – «БАТИК»

Батик – це техніка ручного розпису, а також багатобарвна тканина, оздоблена за допомогою цієї техніки [1]. Сам термін походить від слова «ambatik», що в перекладі означає «тканина з маленькими плямами».

Точне походження цієї техніки на сьогодні не підтверджене, проте більшість вважає що приблизний період виникнення цього незвичного способу оформлення тканин – XIII–XIV століття. Можна знайти згадки про отримання кольорових декоративних ефектів на тканині в праці Плінія «Природнича Історія». В ній він описує процес фарбування тканини який використовували в древньому Єгипті. «В Єгипті одяг фарбують дивним способом: після того, як розкреслять біле полотнище – його просочують не фарбою, а речовинами що фарбу поглинають. Коли це зроблено, на полотнищі нічого не видно, але, зануривши його в котел з гарячою фарбою, в назначений час його виймають забарвленим». На основі цього уривку можна зробити припущення, що описана технологія дуже нагадує процес створення батику. Також в Єгипетських гробницях були знайдені фрагменти тканин індійського та перського походження.

Батик є давньою технікою, і кожна країна де його створювали мала свій унікальний підхід. Тому сама послідовність та прийоми виконання батику відрізняються в залежності від його походження.

Загально цю техніку можна описати наступним чином: На тканину де планується малюнок спочатку по контуру наноситься резерв. Він потрібен для того, щоб фарба не розтікалась за межі контуру та не змішувалась між собою. Потім наносяться фарби, які обираються в залежності від тканини. Як полотно використовують тканину з шовку, хлопку, або синтетики.

Розрізняють декілька видів батику, що відрізняються способом нанесення резерву на тканину: Холодний, гарячий, та вільний розпис [2].

Гарячий батик. Як резерв для гарячого батику використовується розплавлений віск. Його наносять за допомогою спеціального інструмента «чантинга» на тканину з підготованим контуром. Також

використовують пензлики з жорсткою щетиною або з синтетики. Працюючи в цій техніці можна виділити декілька варіантів роботи:

Простий батик. На тканині що натягнена на раму, спеціальними інструментами наносять малюнок. Після того як резерв застигне – полотно покривають фарбою, або ж знімають та опускають в посуд з фарбою. Після повного висихання фарби, гарячим резервом знову покривають лише ті ділянки, що покриті фарбою та чекають до моменту охолодження. В кінці виріб кладеться між старих газет і прасується при 180-200 градусах. Газети вбирають в себе резерв, і замінюються при необхідності. Так продовжують поки резерв повністю не прибереться. В результаті маємо світлий малюнок на темному фоні.

Складний батик. Цей спосіб повторює основні етапи попереднього, тільки в цьому випадку на тканині виконуються декілька послідовних перекриттів резервом і фарбою. Такі перекриття можна повторювати до чотирьох разів. Робота з кольором ведеться від світлого, поступово зафарбовуючи більш насиченими тонами. Після того як виконане останнє перекриття – полотно має висохнути. В кінці малюнок також покривається резервом і прасується.

Холодний батик. Особливість цього способу полягає в тому, що всі фігури на малюнку мають контурне обведення резервуючою рідиною. На відміну від воску – резерв для холодного батика не змивається, тому сюжети виконані в цій техніці мають графічний характер. В класичному варіанті резерв наноситься за допомогою скляних трубочок. Сьогодні є можливість придбати більш компактний варіант – в тюбиках. Резерв може мати різний колір, або бути взагалі прозорим.

Вільний розпис. Ця техніка не зобов'язує використовувати резерв. Фарба може наноситись вільними мазками, і тільки на завершальному етапі корегування малюнку може включитись резерв. Як матеріал в вільному розписі використовують: фарби з сольовим розчином, фарби з загусткою з резерву, фарби для друку, та навіть олійні фарби.

Речі розписані в техніці батик використовують для прикрашення інтер'єру. Це може бути не тільки картина, а й використання в якості штор, скатерті, ширми. Батик активно використовується при створенні одягу. Всім відомий приклад – шарфи.

Отже, технологія виготовлення батика прийшла до нас крізь віки, не втративши при цьому своєї актуальності. На сьогоднішній день створювати батик стало цікавіше та простіше. В арсеналі творця безліч різноманітних інструментів та фарб. Художники привносять свій вклад в розвиток техніки, знаходячи нові цікаві прийоми та хитрощі в роботі з цим незвичним матеріалом.

Список використаних джерел:

1. Великий глумачний словник (ВТС) сучасної української мови.
URL: <http://slovopedia.org.ua/93/53393/828773.html>
2. Асоціація художників декоративних мистецтв. Московський союз художників. Батик. URL: <http://www.ahdi.ru/batik>